

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоус П. Історія української літератури XI – XVIII ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2009. 424 с.
2. Кривцов М. Вірші з бійниці. 2-ге вид. Київ: Наш формат, 2024. 192 с.
3. Слова і кулі: збірка інтерв'ю / Наталя Корнієнко (уклад., вступне слово); передм. Сергія Жадана; фотокол. Оксани Гаджій. Харків: Віват, 2024. 400 с.

***Канюка Андрій,**
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, доцент,
Скуратко Тетяна*

ЛЕСЬ КУРБАС ЯК ПОПУЛЯРИЗАТОР УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Митці, які у своїй діяльності втілюють найістотніші тенденції духовного розвитку своєї епохи, стають її обличчям. Саме таким митцем був Лесь Курбас – яскравий представник відродження української національної культури 20-х – початку 30-х років ХХ століття, творець українського національного театру нової доби, театральний реформатор, режисер театру і кіно, талановитий актор і драматург, теоретик театру, організатор театрів, педагог, поліглот і перекладач, сценічний діяч і театральний філософ, публіцист, представник розстріляного відродження, засновник модерного театру «Березіль», самобутній популяризатор української літератури засобами театру, стрімко увірвався до когорти найславетніших театралів європейського рівня, і по праву зайняв своє почесне місце серед них. Зауважимо, що режисер творив свій «новий» театр на новаторських засадах у колі соратників (Н. Ужвій, В. Василька, Б. Тягна, В. Чистякової, М. Терещенка, А. Бучми). Його методики розроблялись в

унікальних умовах лабораторії-майстерні мистецького об'єднання «Березіль», яке фактично було прообразом професійної театральної школи.

Леся Курбас – режисер-новатор, адже у його «Молодому театрі» спостерігаємо поєднання різних художніх напрямків: символізм, необароко, неоромантизм, імпресіонізм, експресіонізм, футуризм. Леся Курбас – театральний реформатор, що впевнено вів українське театральне мистецтво до відродження, «будував театр, котрий зв'язав би наше минуле через пам'ять про містерію і наше завтра» [4, с. 15], адже його національний театр був своєрідною лабораторією живої мови. Постановки митця творів українських драматургів того часу (М. Ірчан, М. Куліш, Я. Мамонтов, І. Микитенко, К. Буревій) засвідчували глибоку ерудицію режисера, національну спрямованість, талант у режисерських шуканнях, бажання популяризувати українську літературу засобами театру, а драми, зазнавши курбасового «експресивного реалізму», вирізнялися новаторством постановки. По-новому на сцені Леся Курбаса «засвучали» «Гайдамаки» Т. Шевченка, «Цар Едіп» Софокла, «Макбет» В. Шекспіра, «Джіммі Хіггінс» Е. Сінклера, «Газ» за Г. Кайзером, «97» М. Куліша, «Бунтар», «Дванадцять», «Підземна Галичина» М. Ірчана, «Коли народ визволяється», «Ave, Maria», «Батальйон мертвих» Я. Мамонтова, «Чорна Пантера і Білий Ведмідь» В. Винниченка тощо.

«Молодий театр» Леся Курбаса «оголосив війну» театральній рутині, ідейній «убогості», невиразності, штампам, ідейно-художній безхребетності, адже режисер ставив перед собою завдання піднести українське театральне мистецтво на рівень світової культури, опираючись на традиції давньої української драматургії (вертепна драма), творчість українських класиків-попередників (І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, І. Карпенко-Карий, М. Кропивницький, М. Старицький та ін.), кращі традиції театру Корифеїв та світової драматургії (зокрема «епічного» театру Б. Брехта). Новаторським уже було його прагнення творити і втілювати у життя такі форми театального мистецтва, в яких могла б проявитися творча індивідуальність, неповторність сучасного молодого покоління українського акторства національної культури,

спроектованої на європейську, що зможе збудувати свої нові цінності в театральному мистецтві, адже режисер, за переконанням Леся Курбаса, має завжди вдосконалюватися, йти в ногу з життям, перебувати у творчому пошуку. Саме у цьому Лесь Курбас завжди був зразковим, він вмів йти в ногу з часом, навіть випереджати його, ведучи за собою інших. Так, створивши «Березіль», режисер організував цілий ряд молодіжних експериментальних студій, так званих майстерень (налічували до 200 учнів), які в майбутньому мали вирости в повноцінні театри.

Зауважимо, що сьогодні, у час жертовної боротьби за національну самобутність України, надважливо переосмислити творчу спадщину Леся Курбаса, яка поволі повертається до нас. Ґрунтовні розвідки, присвячені його творчості, опублікували Юрій Бобошко, Неллі Корнієнко, Наталя Кузякіна, Раїса Скалій, Лесь Танюк та інші дослідники.

Сьогодні важливу роль у популяризації творчості Леся Курбаса відіграє Меморіальний музей-садиба Леся Курбаса у с. Старий Скалат Тернопільської області (<https://www.facebook.com/share/p/18dShpBgis/>), де часто проваються екскурсії для учнівської та студентської молоді й усіх поціновувачів таланту Леся Курбаса. Експозиція музею розміщена в п'яти кімнатах родинного будинку Курбасів.

Позитивним, на нашу думку, є те, що, з метою популяризації творчості Леся Курбаса, працівниками Меморіального музею-садиби Леся Курбаса у с. Старий Скалат Тернопільської області було створено сторінку у Facebook (<https://www.facebook.com/share/p/18dShpBgis/>), на якій систематично висвітлюються відомості про події з життя та діяльності музею-садиби, інформація про пам'ятні дати з життя та творчості Леся Курбаса, нове прочитання його творчості, відомості про співпрацю Л. Курбаса із освітньо-культурними осередками Тернопільщини. Цікавими, на нашу думку, є театралізовані екскурсії у музеї, де відвідувачів «зустрічає сам Лесь Курбас»; конференції-імпрези із залученням учнівської та студентської молоді (наприклад, конференція-імпреза «Феноменальний Лесь Курбас» із залученням

представників Підволочиської, Зборівської, Кременецької, Теребовлянської філій Тернопільського обласного відділення МАН України – <https://www.facebook.com/share/p/18dShpBgis/>); інтерактивні онлайн вікторини, квести; різноманітні просвітницькі акції (наприклад, «Канікули в музеї» – <https://www.facebook.com/share/p/1XUdpaMt9Q/>); панельні дискусії тощо.

Зазначимо, що сьогоднішня епоха, як і період 20-х – початку 30-х років ХХ століття, вимагає титанів, таких титанів, яким був у свій час Лесь Курбас. Тому сьогодні так важливо іти до Курбаса, іти за Курбасом, відкривати Курбаса, пізнавати його, поширювати його ідеї, популяризувати його творчість, адже він належить до тих митців, які набагато вперед випередили свій час, завжди був відкритий для сприйняття найкращих надбань світової культури задля розвою та збагачення української літератури та культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарева Н. Художня природа політичного театру Леся Курбаса (1920-1924 рр.). *Актуальні проблеми музичного та театрального мистецтва: мистецтвознавство, педагогіка та виконавство*: наук.-метод. конф. проф.-викл. складу, 18-19 квіт. 1995 р.: тези доп. Харків: Харк. держ. ін-т мистецтв, 1995. С. 46-47.
2. Вежбовська Л. Лесь Курбас: перетворення світу силою мистецтва. *Культура і сучасність*: альм. Київ, 2003. №1. С. 83-90.
3. Корнієнко Н. Лесь Курбас: етична енергія театру. *Філософ. і соціол. думка*. 1989. №1. С. 93-103.
4. Корнієнко Н. Лесь Курбас: репетиція майбутнього. Київ: Факт, 1998. 469 с.
5. Курбас Л. На грані: (Про Молодий театр): про недостат. фінансування, репетиції вистави «Ромео і Джульєтта», квіт. 1919 р. *Березіль: Із творч. спадщини* / упоряд. і прим. М. Лабінського. Київ, 1988. С. 220-224.
6. Ткачук М. П. Українська література ХХ століття. Тернопіль: Медобори, 2014. 608 с.